

Expunere de motive

Prevederile legale în vigoare, atât cele constituționale cât și cele ale Codului Penal și ale Codului de Procedură Penală, precum și ale Legii 546/2002, republicată, privind grațierea și procedura acordării acesteia, reglementează instituția grațierii, una dintre cele mai complexe și mai interesante instituții de drept penal.

Grațierea colectivă este un atribut care îi revine Parlamentului României și se acordă prin lege organică, în conformitate cu prevederile art. 72 alin (3), lit. G) din Constituția României.

Grațierea reprezintă un act de clemență prin care persoanele condamnate la pedepse privative de libertate sunt iertate de obligația de a executa pedeapsa ori prin care se dispune scurtarea duratei de executare a pedepsei sau prin care o pedeapsă mai grea ca natură este înlocuită cu una mai ușoară.

Prin prisma incidenței sale, grațierea are un caracter real (obiectiv) și operează în rem pentru anumite fapte penale, fără a se lua în considerare persoana făptuitorilor.

Grațierea reflectă imperativele umanismului și este determinată de politica penală sau de rațiuni sociale față de anumite categorii de condamnați care nu reprezintă un pericol social ridicat, într-un moment determinat conjunctural.

Curtea Constituțională a arătat că, pe lângă invocarea considerentelor sociale, *„grațierea are în vedere și reducerea numărului de persoane condamnate care vor rămâne în continuare în penitenciare, precum și dimensiunea supra aglomerării unităților din sistemul penitenciarelor”*. De asemenea, Curtea apreciază că *„grațierea colectivă creează, printr-un act normativ cu aplicabilitate generală, premisa îndreptării comportamentului social al unei întregi categorii de condamnați”*, iar *„sfera de aplicare a legii de grațiere se face prin stabilirea unor criterii obiective care se poate referi la natura infracțiunilor săvârșite, durata pedepselor, existența stării de recidivă sau la situația condamnaților, spre exemplu, la conduita și vârsta acestora sau la starea lor de sănătate”*. (Decizia CCR nr. 89/27.02.2003)

Pentru realizarea unei politici raționale, în prezentul proiect de lege sunt prevăzute o serie de condiții privitoare la natura faptei săvârșite și la pericolul social

al acesteia, fiind exceptate expres faptele cu un grad de pericol social ridicat, reglementate de legi speciale sau de Codul Penal.

Pentru aceleași considerente au fost prevăzute condiții privitoare la conduita făptuitorului anterioară săvârșirii infracțiunii, astfel încât recidiviștii nu pot beneficia de actul de grațiere și, totodată, condiții privitoare la conduita viitoare, respectiv condiția ca beneficiarii grațierii să nu mai săvârșescă o nouă infracțiune în termen de 3 ani de la grațiere, sub sancțiunea executării pedepsei aplicată pentru o nouă infracțiune cumulată cu pedeapsa neexecutată ca urmare a grațierii.

Așadar, acest act de clemență apare ca o modalitate a suspendării condiționate a executării pedepsei, atunci când executarea nu a început, sau ca o formă a liberării condiționate, atunci când executarea pedepsei a început și grațierea privește pedeapsa sau o parte a ei.

Trebuie avut în vedere că procesul de instruire și educare a persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate într-un loc de detenție este mult îngreunat de condițiile reale existente.

Conform rapoartelor anuale ale unităților din sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor, capacitatea legală de cazare este cu mult depășită, numărul personalului insuficient, fiind practic dificilă realizarea programelor de reabilitare a comportamentului deținuților, a programelor de reintegrare, a aplicării regimurilor diferențiate în raport cu situația juridică, natura infracțiunii, durata pedepsei etc.

Nerespectarea capacității de cazare nu reprezintă numai o problemă în raport cu normativele legislative interne, ci și cu normele Uniunii Europene, în prezent România fiind subiectul mai multor plângeri pe această temă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Atât la Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale din cadrul Camerei Deputaților cât și la cea a Senatului au fost trimise numeroase memorii ale deținuților prin care au fost sesizate multiple probleme care vizează încălcări ale drepturilor omului în ceea ce privește condițiile de detenție.

Necesitatea aprobării de către Parlament și a promulgării ulterioare a prezentei legi derivă și din faptul că ultimul act normativ de grațiere colectivă, (Legea 543), a fost emis în urmă cu 12 ani, la data de 02.02.2002.

De remarcat este, de asemenea, și faptul că, în susținerea aprobării acestui proiect legislativ, vin și statisticile care au evidențiat că 81% dintre cele peste 3000 de persoane grațiate în anul 2002 s-au reintegrat în societate și nu au mai săvârșit o nouă infracțiune.

După anul 2000, în mai multe state membre ale Uniunii Europene au fost adoptate legi sau decrete care privesc amnistia sau grațierea: Portugalia (2000), Belgia (2002), Lituania (2002), Italia (2006), Slovacia (2004 și 2012), Cehia (2013), Malta(2013).

De unde amnistia colectivă are loc la 5 ani după fiecare dintre alegerile prezidențiale, sau, al Germaniei, unde dreptul de grațiere intră în principal sub jurisdicția landurilor, aici fiind depuse anual între 10 000-15 000 de cereri de grațiere, iar procentajul de acceptare diferă, în funcție de land, de la 9% la 50%.

Pentru înfăptuirea unei politici penale corecte, proiectul de lege privind grațierea unor pedepse oferă posibilitatea unor persoane condamnate, care au săvârșit infracțiuni care nu reprezintă un pericol social ridicat și care în timpul executării pedepsei au dat dovezi temeinice de îndreptare, să beneficieze de clemența legiuitorului în sensul grațierii pedepselor aplicate de instanțele de judecată.

Din considerentele prezentate, am întocmit prezenta propunere legislativă, pe care o supun dezbaterii și adoptării Parlamentului României.

Inițiator,

Cristiana-Dina Anghel

Senator